

مسمومیت ها

ستاد اطلاع رسانی دارو و سموم

مسمومیت ناشی از گیاهان

یکی از علل مهم بروز مسمومیت‌ها بویژه در کودکان زیر ۵ سال به عنوان دهمین عامل بروز مسمومیت در کودکان در آمریکا ۳/۵٪ تماس مرتبط با مسمومیت در سال ۹۵ در ایران مربوط به مسمومیت گیاهان سمی

علل بالا بودن مسمومیت گیاهی

۱- شرایط اقلیمی و تنوع آب و هوایی

۲- افزایش گرایش مردم به مصرف داروهای گیاهی و گیاهان دارویی

۳- کنجکاوی کودکان و جذابیت قسمت های مختلف گیاهان سمی

۴- تماس زیاد کشاورزان، باغداران، شکارچیان و کارگران مزارع و گلخانه ها به علت تماس بیشتر با گیاهان

۵- وجود گیاهان سمی از قبیل دیفن باخیا، خرزهره در منازل مسکونی

شدت مسمومیت های گیاهی

۱- از نوع خفیف یا متوسط بوده و دارای ماهیت محدود شونده است.

مسمومیت های شدید و حتی کشنده در انسان

خرزهره، شوکران، تاتوره، گل انگشتانه و کرچک

عوامل شدت مسمومیت های گیاهی

- ۱- خصوصیات گیاه (جنس، گونه، سن)
- ۲- شرایط آب و هوایی محل رویش گیاه
- ۳- مقدار و قسمت های مصرف شده گیاه نظیر میوه، برگ، ریشه و دارنه
- ۴- خصوصیات بیمار (سن، جنس، سابقه بیماری های زمینه ای و خصوصیات ژنتیکی)
- ۵- ظهور مسمومیت گیاهی در افراد به صورت های متفاوت
- ۶- وجود مواد شیمیایی با ساختار متنوع در گیاهان به عنوان سموم گیاهی

پیشگیری از مسمومیت های گیاهی

- ۱- مصرف هر نوع گیاهی توسط حیوانات اهلی و وحشی نمایانگر غیر سمی بودن آن نیست.
- ۲- از خوردن گیاهان ناشناخته خودداری کنید.

پیشگیری از مسمومیت های گیاهی

- ۳- در هنگام قدم زدن در پارک و جنگل مواظب کودکان خود باشید که نخورند و دست نزنند.
- ۴- دانه و قسمت خشک شده گیاهان را دور از دسترس کودکان نگهداری کنید.
- ۵- نام گیاهان محیط اطراف خود را یاد بگیرید تا در هنگام مسمومیت پزشک را یاری کنید.
- ۶- پختن گیاهان در بیشتر موارد باعث از بین بردن اثر سمی آن نمی شود.
- ۷- از گیاهان ناشناخته بعنوان جوشانده استفاده نشود.
- ۸- داروی گیاهی تحت نظر پزشک و از مکان های مجاز تهیه شود

پیشگیری از مسمومیت های گیاهی

۹- در برخورد با مسمومیت های گیاهی با شماره ۱۱۵ و ۱۹۰ در میان گذاشته شود.

۱۰- مسمومیت با خرزهره ،دیفن باخیا، گل انگشتانه ،آزالیا ،شوکران و کرچک کشنده می باشد
حتما به مراکز درمانی در اسرع وقت مراجعه شود.

۱۱- در صورت تماس با شیره گیاهان با آب فراوان شستشو دهید.

۱۲- خودداری از نگهداری گلهای تزئینی (مانن فلفل تزئینی) که میوه دارند .

پیشگیری از مسمومیت های گیاهی

۱۳- مصرف داروی گیاهی بیش از حد می تواند مسمومیت منجر به مرگ ایجاد کند.

۱۴- محلول اوکالیپتوس (جهت بخور) حتی در مقادیر کم در صورت خورده شدن کشنده است. (عدم القای استفراغ و انتقال سریع بیمار به بیمارستان)

۱۵- مسمومیت با ساقه و برگ گزنه باعث سوزش، خارش و قرمزی و تاول می شود.

علل مسمومیت ناشی از دارو

- ۱- عدم توجه به میزان مصرف دارو
- ۲- مصرف دارو در تاریکی یا همراه با خواب آلودگی
- ۳- مصرف خود سرانه دارو

آمار مسمومیت های دارویی

- ۱- ۶۰٪ تماس مربوط به مرکز اطلاع رسانی دارو و سموم
- ۲- در ۵ سال اخیر بطور میانگین بین ۵۵۰ تا ۷۸۰ نفر مرگ در اثر مسمومیت دارویی.
- ۳- ۴۵ تا ۷۵ درصد مراجعین مسمومیت به بیمارستان ها

انواع مسمومیت دارویی

۱- تعدی که در بزرگسالان دیده می شود.

۲- اتفاقی که اغلب مربوط به کودکان می باشد که در اثر کنجکاوی کودک یا اشتباه والدین است

مسمومیت تعدی

۱- آمار بالا

۲- مسمومیت دارویی و مسمومیت با سموم دفع آفات نباتی

پیشگیری از مسمومیت دارویی

- ۱- قرار دادن دارو در بالا و دور از دسترس کودکان
- ۲- عدم دادن دوز تکراری و یا داروی بیش از تجویز به کودکان
- ۳- عدم نگهداری دارو در کیف دستی.
- ۴- عدم استفاده دارو در مقابل چشمان کودکان.
- ۵- عدم استفاده از نام های دیگر برای دارو برای تفهیم کودکان.
- ۶- دوری داروهای خوش طعم از دسترس کودکان.

پیشگیری از مسمومیت دارویی

۷- توصیه به افراد سالمند جهت عدم قرار دادن دارو در دسترس کودکان.

۸- نگهداری دارو در بسته بندی اولیه.

۹- در صورت وجود افراد معتاد در خانه عدم قرار دادن شربت یا قرص متادون در یخچال و در دسترس.

۱۰- در دسترس قرار ندادن داروهای افسردگی در دسترس بیماران افسرده.

۱۱- نظارت بر نحوه مصرف داروی سالمندان و افراد بیسواد.

اقدامات در مسمومیت دارویی

- ۱- بردن بسته اصلی دارو جهت اطلاع پزشک.
- ۲- ایجاد استفراغ تنها با توصیه پزشک انجام شود.
- ۳- سرعت در انتقال بیمار به بیمارستان حیاتی است.
- ۴- در مسمومیت عمدی در صورت هوشیاری بیمار اطلاعات را از او گرفته و به کادر درمانی منتقل کنید
- ۵- برای اطلاع از نحوه اقدامات با شماره ۱۹۰ و ۱۱۵ تماس بگیرید.

مسمومیت با قرص برنج

- ۱- مصارف صنعتی در سیلوها و خانگی دارد.
- ۲- نام تجاری آن پوستوکسین است .
- ۳- قرص ۳ گرمی به رنگ های سفید ، خاکستری و قهوه ای .
- ۴- حاوی فسفید آلو مینیوم است.
- ۵- در سال ۱۹۴۰ در هند مورد استفاده قرار گرفت
- ۶- اسقبال زیاد به علت قیمت ارزان ، سهولت استفاده ، عدم وجود باقیمانده و در دسترس بودن .

مسمومیت با قرص برنج

۷- در سال ۱۳۸۴ فسفید آلومینیوم به شکل قرص از فهرست سموم حذف و واردات و فروش آن ممنوع گردید.

۸- قرص برنج گیاهی فاقد مواد سمی حاوی عصاره سیر، تالک و نمک طعام با عدم اثرات سمی و کشنده جایگزین شده است.

۹- در کشورهای هند، ایران، مراکش، عراق، عربستان، پاکستان و اردن بالاترین آمار مسمومیت و در اروپا و امریکا کمتر (عدم قوانین سختگیرانه و ارزانی، عدم آگاهی مردم)

مسمومیت با قرص برنج

- ۱۰- در رده سنی ۲۰-۴۰ سال با قصد خودکشی بیشتر است
- ۱۱- پادزهر اختصاصی در زمان مسمومیت وجود ندارد.
- ۱۲- در مصرف خوراکی علایم و نشانه در ۱۰-۱۵ دقیقه ظاهر می شود.
- ۱۳- مرگ در کمتر از ۶ ساعت رخ می دهد.

علائم و نشانه های بالینی

۱- بی اشتهایی، بی قراری، تحریک پذیری، گیجی، سرگیجه، لرزش، دوبینی، عدم تعادل، تنگی نفس، دردهای شکمی، تهوع و استفراغ (در بعضی مواقع تهوع یا مدفوع سیاه)

۲- تعریق، ضعف و بی حالی، افت شدید فشار خون، کاهش برون ده قلبی، اختلال در ضربان قلب، خیز ریوی، سیانوز، اختلالات و آسیب کلیوی، زردی، بزرگی کبد و طحال، فلج روده ای، آسیب کلیوی حاد، اختلالات خونی، الکترولیتی، تشنج و کاهش رفلکس ها، زجر تنفسی حاد.

۳- بوی سیر و یا ماهی گندیده از تنفس بیمار.

علايم و نشانه های باليني

۴-مرگ بعد از ۲۴ ساعت اغلب ناشی از نارسایی کبدی و کلیوی

۵-مرگ در خلال ۱۲-۲۴ ساعت اولیه ناشی از ایست قلبی

نکات قابل توجه

۱- عدم نگهداری در منزل به علت سمی و کشنده بودن گاز استنشاقی فسفین.

۲- عدم خریداری و بکارگیری در مصارف خانگی .

مسمومیت با منو اکسید کربن

- ۱- بی رنگ، بی بو، بی طعم و غیر محرک.
- ۲- از سال ۱۳۹۰-۱۳۹۵ نزدیک چهارصد هزار تا پانصد هزار کشته در ایران
- ۳- معروف به مرگ خاموش (آرام آرام به خواب ابدی و مرگ می رود).
- ۴- علایم متفاوت در افراد
- ۵- تماس طولانی در شهر های آلوده باعث بیماری قلبی - عروقی.

علايم مسموميت با منو اكسيد كرين

۱- اختلالات گوارشی مانند تهوع و استفراغ

۲- در تماس طولانی سردرد، گیجی، ضربان شدید شقیقه ها، وزوز گوش و خواب آلودگی، تهوع، استفراغ، تپش قلب، کاهش هوشیاری، آسیب دائمی عصبی، کما و مرگ.

۳- اختلالات رفتاری و کاهش حافظه و ضریب هوشی در کودکان.

پیشگیری از بروز مسمومیت با منوکسیدکربن

۱- گاز منوکسیدکربن گرم و سبک است و به سمت بالا می رود باید با پارچه مرطوب جلوی صورت، دهان و بینی پوشانده شود.

۲- انتقال مصدوم به هوای آزاد و در صورت قطع تنفس احیای قلبی ریوی و تماس سریع با اورژانس.

۳- در صورت عدم خروج از محیط و افزایش گاز های سمی مرگ مغزی ایجاد می شود.

تعریف سم

هر ماده‌ای که هنگام ورود به بدن (خوراکی، تنفسی، تزریقی) و یا تماس با پوست موجب اختلال در تندرستی و یا موجب مرگ شود سم می‌گویند.

تعریف مسمومیت

عبارتست از اختلالات و آسیب های که توسط مواد سمی در دستگاه های گوناگون بدن ایجاد می شود. و ممکن است بطور تصادفی یا در اثر بی احتیاطی و یا در مواردی بصورت عمدی بوسیله مواد سمی ایجاد گردد.

راههای ورود سم به بدن

۱- خوراکی

۲- تنفسی

۳- جذب پوستی

۴- تزریقی

مسمومیت گوارشی

۱-شایع ترین

۲-ورود از راه دهان

۳-با توجه به نوع سم ،قدرت سم،مقدار مصرف،طول مدت مصرف
علائم متفاوت.

۴-غذای آلوده،مواد شیمیایی و شوینده خانگی ،داروها،مواد نفتی
،گیاهان سمی ،آفت کش ها موجب آن می شوند.

نکات مهم در مسمومیت گوارشی

- ۱- مسمومیت نفتی: جلوگیری از استفراغ
- ۲- در برخی سموم که آنتی دوت دارد تزریق سریع آن
- ۳- اولین اقدام رقیق کردن با آب یا شیر خوراندن در صورت هوشیاری سم
- ۴- در صورت اسیدی و قلیایی و نفتی نبودن از ذغال فعال با ترکیب در آب برای چسبیدن آن به سم و مانع جذب شدن آن استفاده کرد.

نکات مهم در مسمومیت گوارشی

۵- جلوگیری از استفراغ

۶- اعزام سریع به بیمارستان.

۷- در صورت مسمومیت با مواد سوزاننده در صورت هوشیاری و عدم تشنج خوراندن سریع آب یا شیر.

۸- در هنگام استفراغ قرار دادن به پهلو یا شکم و سر پایین تر از باسن

نشانه هایی که بیمار را وادار به استفراغ نکنید

۱- سوختگی اطراف دهان و لب

۲- استنشام بوی نفت وبنزین از دهان مصدوم

۳- بیهوشی

۴- خانم حامله و مصدومی که ممکن است دچار حمله قلبی شده باشد.

مسمومیت تنفسی

استنشاق گاز های گوناگون مانند کلر، آمونیاک، مونواکسیدکربن، دی اکسید کربن ناشی از

بخاری، آبگرمکن، کرسی، آگزوز ماشین، حشره کشو سموم دفع آفات نباتی و.... ترکیب جوهر نمک و وایتکس بسیار خطرناک است خصوصا برای چشم، پوست و ریه.

(استفاده از ماسک یا پارچه مرطوب برای پوشاندن بینی و دهان)

اقدامات

- ۱- خروج سریع فرد از محل سم و مکان سر بسته و انتقال به فضای باز و استفاده از هوای آزاد
- ۲- کنترل و برقرار کردن تنفس
- ۳- شل کردن لباس های شخص مصدوم
- ۴- تماس با اورژانس یا انتقال مصدوم به مراکز درمانی جهت تجویز اکسیژن و داروهای مورد نیاز

مسمومیت های پوستی

- ۱-مصدوم را از منشا سم دور کنید
- ۲-محل تماس را با آب فراوان شستشو دهید.
- ۳-لباس های آلوده فرد مصدوم را در آورده و پس از شستشوی پوست با آب فراوان ،مصدوم به مرکز درمانی منتقل گردد.

علايم مسموميت هاي پوستي

۱- التهاب يا قرمزي پوست، سوختگي شيميايي، شوک، بثورات
جلدي، تجمع آب در پوست و ظهور تاول، خارش، تهوع و
استفراغ

مسمومیت های تزریقی

۱- تزریق دارو به بدن

۲- گاز گرفتگی حیوانات

۳- مار گزیدگی

۴- گزش حیوانات

مسمومیت تزریقی

۱- علایم اصلی به صورت شوک حساسیتی یا آنا فیلاکتیک بروز می کند.

علايم شوک آنافیلاکتیک

۱-خارش در سراسر بدن

۲-تورم.

۳-ضعف عمومی

۴-بیهوشی

۵-نبض و تنفس نامنظم

اقدامات در گاز گرفتگی

- ۱- زخم را با دقت با آب و صابون بشوئید تا خطر عفونت به حداقل برسد
- ۲- زخم را آهسته خشک کنید
- ۳- با پانسمان یا پوشش استریل زخم را بپوشانید
- ۴- در صورت زخم عمیق و خونریزی با فشار مستقیم و بلند کردن قسمت آسیب دیده خونریزی را کنترل کنید.
- ۵- سابقه واکسیناسیون را سوال کنید.

مشخصات مارهای سمی

۱- سر مثلثی شکل یا سر مسطحی که از گردن پهن باشد.

۲- مردمک های باریک دراز مثل چشم گربه

۳- لکه رنگی حساس به حرارت بین چشم و سوراخ دهان.

۴- طول کوتاهتر.

۵- رنگ های متفاوت

علايم مار گزیدگی

۱- یک جفت علامت سوراخ شدگی، درد، قرمزی و تورم شدید در محل نیش، تهوع و استفراغ، اختلال بینایی، افزایش بزاق و عرق کردن، تنفس سخت که در موارد شدید ممکن است تنفس متوقف شود.

اقدامات در مار گزیدگی

- ۱- بیمار را آرام کنید و کمک کنید تا دراز بکشد.
- ۲- محل گزیدگی را با آب و صابون با ملایمت شستشو دهید و با گاز استریل آهسته خشک کنید.
- ۳- استفاده از باند محدود کننده در ۳ سانتی بالای محل گزش
- ۴- ناحیه آسیب دیده را بی حرکت کنید
- ۵- تنها درمان موثر مار گزیدگی، تجویز پادزهر آن در بیمارستان است

گزش حشرات

۱- برخلاف مار گزیدگی محل گزش فقط در یک نقطه

۲- درد ناگهانی، قرمزی، خارش، کهیر، تورم، تنگی

تنفس، تغییر رنگ پوست، بیهوشی و شوک آنافیلاکتیک .

اقدامات در گزش حشرات

۱- نیش حشره که در پوست جا مانده را با انبرک نوک تیز خارج کنید.

۲- محل را با کیسه آب یخ سرد نمایید.

۳- درمان سریع شوک آنافیلاکتیک در صورت بروز.

عقرب گزیدگی

درد سوزاننده محل گزیدگی، تورم در حالت پیشرفته، تغییر محل گزش، تهوع و استفراغ، بی حسی و گزگز انگشتان، بیقراری و اضطراب، آبریزش از دهان، اختلال هوشیاری، بی اختیاری ادرار و مدفوع، تشنج

اقدامات در عقرب گزیدگی

- ۱-مصدوم را به پشت بخوابانید
- ۲-تا ۳سانت بالای محل گزش را با باند محدود کنید
- ۳-محل را با کیسه آب یخ سرد کنید(هرگز یخ را روی پوست قرار ندهید)
- ۴-در صورت شوک آن را درمان کنید
- ۵-انتقال به بیمارستان